

בעקבות תחקיר "הארץ": נחשפות טעויות נוספות במאגר חללי מערכות ישראל

התחקיר חשף טעויות רבות במאגר "יזכור" של משרד הביטחון, ולאחר פרסומו הגיעו למערכת פניות רבות שמתריעות על עוד טעויות רישום, ביניהן של צנחני היישוב ושל האסטרונאוט אילן רמון

עופר אדרת 18.02.2017 15:11 עודכן ב: 21:43

בסוף השבוע הגיעו למערכת "הארץ" פניות רבות מארגונים ומאנשים פרטיים, שביקשו להתריע על טעויות נוספות במאגר חללי מערכות ישראל של משרד הביטחון, "יזכור". זאת, בעקבות התחקיר שפורסם אתמול (שישי) אשר חשף כי קיימות מאות טעויות במאגר הנפלים, ובהן שמות חסרים, שמות כפולים, טעויות במועד הנפילה, בדרגה ועוד.

"פתחת תיבת פנדורה ואינך יודע עד כמה היא עמוקה. מה שכתבת זה רק קצה הקרחון", כתב ל"הארץ" עופר דרורי, שמנהל אתר אינטרנט בשם "אתר הגבורה", ובו מידע על כל גיבורי ישראל לדורותיהם. כמו מרואיינים נוספים לכתבה שפורסמה בשישי, גם דרורי טוען כי פניותיו למשרד הביטחון, בניסיון להתריע ולתקן את הטעויות, לא זכו לאוזן קשבת.

"פניתי מספר רב של פעמים למנהלי אתר 'יזכור' עם טעויות, השלמות וכו', ולבסוף נואשתי, כי הבנתי שאין להם כוונה רצינית לחקור ולתקן", אמר דרורי. "הבאתי טעויות של מקרים שאני מכיר אישית בליווי הוכחות שהרשום באתר 'יזכור' שגוי, אבל הנכונות של המערכת לתקן או אפילו לבדוק לעומק מאוד מאוד מוגבלת", הוסיף.

לדברי דרורי, לפי הרישום של מאגר "יזכור" חללים קיבלו צל"ש למרות שלא קיבלו כזה בפועל, לצד מקרים הפוכים. כך לדוגמה, איתן נאווה, שנפל במלחמת ששת הימים בקרב בגבעת התחמושת, מופיע ב"יזכור" כמי שקיבל שני עיטורים: צל"ש הרמטכ"ל ועיטור הגבורה. אלא שבפועל, צל"ש הרמטכ"ל הזה הומר בהמשך לעיטור הגבורה, כך שלא מדובר בשני עיטורים שונים. מקרה הפוך הוא זה של שלמה ניצני - אחד משני החיילים היחידים בצה"ל שקיבלו גם את עיטור הגבורה (במבצע קדש) וגם את עיטור המופת (במלחמת יום כיפור), מופיע באתר "יזכור" ללא כל עיטור.

מפניות שהתקבלו בסוף השבוע במערכת "הארץ" עולה כי גם הנצחתם של נופלים מפורסמים, אשר סיפורם מוכר וידוע לכל, לא חפה מטעויות. כך, למשל, טייס החלל הישראלי אילן רמון, שנהרג בהתרסקות המעבורת "קולומביה" ב-2003, היה בן 48 במותו, כפי שכתוב על המצבה שלו, אך באתר "יזכור" כתוב שהיה בן 49.

טעויות נמצאו גם בהנצחת צנחני היישוב, חברה של חנה סנש, שנפלו בידי הנאצים במלחמת העולם השנייה. בדף של צבי בן-יעקב באתר "יזכור" כתוב כי נפל ב-30 באוקטובר 1944. ואולם, כפי שמצאה העיתונאית והסופרת תהילה עופר, התאריך המופיע כמועד בו נפל הוא בעצם המועד בו נלכד יחד עם חבריו הצנחנים - חביבה רייק ורפי רייס. "לאחר חקירתנו נכלא ונשאר בכלא גם לאחר הוצאתם להורג של שני חבריו. לפי כל המסמכים שאיתרנו, צבי הובל למחנה מאוטהאוזן ונרצח שם, בדצמבר 1944 או בתחילת ינואר 1945", אומרת עופר.

הטעות לגבי מועד ונסיבות הריגתו מופיעה גם בדף הנפול של חברו, הצנחן רפי רייס, שם נכתב כי בן-יעקב הוצא להורג ביריה יחד עמו ועם חביבה רייק, אף כי, כאמור, נרצח במועד אחר ובמקום אחר. טעויות רבות נוספות בדף הנפול של רייק תוקנו בידי אתר "יזכור" בעבר.

גם נציגי משפחות מתנדבי היישוב בחיל החפרים הבריטי, אשר כמה מאות מהם נהרגו בלחימה ובשבי הגרמני במלחמת העולם השנייה, פנו ל"הארץ" בעקבות הפרסום על טעויות ההנצחה. לדבריהם, הנצחת חיילי חיל החפרים סובלת אף היא מכפילויות, מפרטים חסרים ושגויים, מהשמטת דרגות ומטעויות נוספות.

"הבאנו בפני משרד הביטחון לפני קרוב לשנתיים את המידע על כך, ומאז תזכרנו שוב ושוב, אך זכינו לצערי להתעלמות מקוממת עד כה", אמרה טליה קליינר דייגי, אחת הפעילות בהנצחתם. לדבריה, מבין 1,500 החפרים הארצישראליים, שמותיהם של 150 כלל אינם ידועים למשרד הביטחון וכ-200, ששמותיהם מוכרים, מופיעים כ"חללים שמקום קבורתם לא נודע", אף כי מחקר ארכיוני עשוי היה למצוא את קבריהם ופרטיהם. "זה מחדל הנצחה מתמשך. עצוב לי לומר זאת", אמרה. דוגמה לטעות בהנצחתו של אחד החיילים האלה היא יעקב פבון, שעלה לארץ מסלוניקי ב-1926, התגייס כנהג לצבא הבריטי, ונפל בשבי הגרמני באי כרתים. באתר "יזכור" כתוב כי הצליח לברוח, כנראה נתפס, ואז נעלמו עקבותיו. אף על פי כן, מסיבה לא ברורה, כתוב כי יום מותו נקבע ל-1.1.1941 - חרף העובדה שצוין כי "נעלמו עקבותיו". ואולם, נכדו, רמי, אמר היום ל"הארץ" כי יש בידיו מסמך של "הצלב האדום", שמעיד כי נראה בחיים ביולי 1941 - חצי שנה לאחר המועד בו נקבע מותו - במחנה שבויים ביוון.

ב-1 במאי, בו יצוין יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ונפגעי פעולות האיבה, אמור להיחנך בהר הרצל בירושלים "היכל הזיכרון הלאומי", אשר יציג את פרטיהם של כל חללי מערכות ישראל, כפי שמעודכנים באתר "יזכור".

ממשרד הביטחון נמסר כי "הנתונים באתר 'יזכור' מתעדכנים באופן שוטף ויומיומי, הן בפעילות יזומה לעדכון ואימות הנתונים, הן על סמך פניות של משפחות שכולות וגורמים נוספים. משרד הביטחון משקיע משאבים רבים בבדיקה ואימות כל מידע חדש שמגיע אליו ואף מעסיק חוקרים והיסטוריונים במטרה להנציח את זכרם של חללי מערכות ישראל שנפלו לפני קום המדינה".